

Çatalca Bölgesinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Bölge Halkının Kırsal Turizme İlişkin Görüşleri

Burak MİL*

Aslı ALBAYRAK¹

Mehmet Emre TOKER²

1 Turizm ve Otelcilik Bölümü, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul

2 Çatalca Kültür, Tarih ve Doğa Varlıkları Derneği, İstanbul

* Sorumlu Yazar:

Email: burakmil@arel.edu.tr

Geliş Tarihi: 15 Ekim 2015

Kabul Tarihi: 28 Kasım 2015

Özet

Günümüzde karmaşıklaşan yaşam, yoğun çalışma koşulları, doğaya ve doğal kaynaklara olan ilgi ve merak, betonlaşan kent yaşamından uzaklaşma isteği, gürültü gibi dış faktörlerin yarattığı baskıyı azaltma isteği, doğanın çekiciliği, kültürel ve miras değerleri gibi faktörler insanları rahatlayabilecekleri doğa içerisindeki sakin yerlere yöneltmiştir. Bu durum Kırsal Turizm kavramını gündeme getirmiştir. Kırsal alanlara gerçekleştirilen bu seyahatler bir yandan turistlerin doğal ortamlarda dinlenmelerini sağlarken diğer taraftan da söz konusu bölgelerin turistik faaliyetler konusunda ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel açıdan gelişmesini de sağlamaktadır. Ancak bu gelişimin sağlanmasında bölgelerin sadece kırsal turizm potansiyeli taşımaları yeterli olmamakta; kırsal bölgelere gelen turistlere ve bu bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlere yerel halkın bakış açısı da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle bu çalışma, kırsal turizm arz kaynakları açısından önemli potansiyele sahip olan İstanbul ili ilçelerinden Çatalca'da yapılmıştır. Alan araştırmasıyla gerçekleştirilen çalışmada hem Çatalca bölgesinin kırsal turizm potansiyeli değerlendirilmiş hem de bölgede yaşayan yerel halkın turistik faaliyetlere ilişkin görüşleri saptanmaya çalışılmıştır. Mayıs-Haziran 2015 tarihleri arasında yürütülen çalışmada veriler anket tekniği ile toplanmıştır. Çalışma sonucunda Çatalca bölgesinin mevcut kırsal turizm potansiyelinin kırsal turizm faaliyetleri açısından önemli bir arz kaynağı olmasına rağmen yeterince değerlendirilemediği; yerel halkın da bölgede gerçekleştirilen turistik faaliyetlerin bölgeyi çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan farklı boyutlarda etkilediğini düşündükleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal turizm, Yerel halk, Çatalca, İstanbul

Abstract

Complexity of daily life, intensity of working conditions, curiosity on nature and natural sources and the crowdedness of big cities direct mankind to the some places where has cultural heritage and idyllic areas. At that stage, rural tourism as a concept, has become a current issue. While tourists make recreational trip to such destinations, on the other hand local residents provide economical, environmental and socio-cultural advantages from these occasions. However, providing this development, regions' rural tourism potentials are inadequate, also outlook of local residents' gain an important role on that manner. Consequently, this study conducted in Çatalca where has a great deal of potential about rural tourism supply sources. By using field study both potential of rural tourism in Çatalca has been evaluated and the ideas of local residents' regarding touristic activity has stated. As a result of this study, despite Çatalca region has substantial rural tourism supply sources, it has been underestimated. Research findings indicate that members of local community effected with several dimensions in environmental, economic and socio-cultural aspects.

Keywords: Rural tourism, Local community, Çatalca, İstanbul

GİRİŞ

Ülkemizde kentleşme ile birlikte kırsal yörelerin rekreasyon alanları olarak çekiciliği artmakta ve kentli nüfusun kırsal alanlarda gerçekleştirebileceği etkinlikler çeşitlenmektedir. Bunun sonucu olarak, kentsel yaşamın olumsuz etkilerinden uzaklaşmak amacıyla son yıllarda talep edilen gezi-dinlenme yerleri arasında kırsal yerleşimler de önemli destinasyonlar olarak girmiştir. Kırsal yerleşimlerin kültürel ve doğal zenginliği ile görsel peyzaj değerleri bu bölgelere turizm açısından önemli katkılar sağlayan yerlerdir [1]. Bu nedenle dünyanın pek çok yerinde kırsal turizm, rekreasyon ve turizm aktiviteleri için uygun zemin oluşturmada [2] ve gittikçe önemli ve hızlı gelişen bir endüstri haline gelmektedir.

Kırsal turizm, çiftlik, doğa, macera, spor, sağlık, eğitim, sanat, miras gibi kırsal alanlarda gerçekleştirilen faaliyetleri

içeren çok boyutlu faaliyet ve ilgileri içermektedir [3] ve her geçen gün bu çok boyutlu faaliyetlere olan ilgi artmaktadır. Nitekim kırsal alanlarda gerçekleştirilebilen faaliyetler bir yandan turistlere kitle turizminden çok daha farklı bir deneyim sunarken diğer taraftan turistlerin kendilerine yakın bölgelerde bulunan kırsal alanları da turistik faaliyetler kapsamında değerlendirme imkanı sunmaktadır.

Kırsal turizm turistlere farklı bir deneyim sunmanın yanında gerçekleştirildiği bölgeye ve bölgede yaşayan yerel halka ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel açıdan da katkı sağlamaktadır. Öncelikle kırsal turizm genel olarak tarımla geçinen yerel halkın turistik faaliyetler sayesinde istihdam imkanlarının ve gelirlerinin artmasına olanak tanımaktadır. Diğer taraftan yerel halkla turistlerin etkileşimi, örf, adet, gelenek ve göreneklerle, yerel değerlerin korunması bölgenin sosyo-kültürel gelişimini sağlarken doğal ve tarihi değerlerin sahiplenilerek koruma altına alınması, çevre kir-

liliğinin önlenmesi gibi unsurlar da çevrenin korunmasına olanak tanımaktadır.

Kırsal Turizm ve Etkileri

Temelini doğal kaynakların oluşturduğu kırsal alanlar, genellikle kendine has doğal ve kültürel yapısı olan, yaşamın geleneksel şekilde biçimlendirildiği, kente göre daha az karmaşık ve daha az sorunlu, küçük ölçekli sanayinin gerçekleştirildiği, insanların kent ile uzaktan da olsa ilişkisinin devam ettiği bölgelerdir. Günümüzde karmaşıklaşan yaşam, yoğun çalışma koşulları, doğaya ve doğal kaynaklara olan eğilim, ilgi ve merak, betonlaşan kent yaşamından uzaklaşma isteği, gürültü gibi dış faktörlerin yarattığı baskıyı azaltma isteği, doğanın çekiciliği gibi faktörler insanları rahatlayabileceği doğa içerisindeki sakin yerlere yöneltmiştir. İnsanların bu alanlara yaptıkları seyahatler de kırsal turizm kavramını gündeme getirmiştir [4].

Kırsal turizm tarımsal ya da yerel değerlerle iç içe bulunarak hoşça zaman geçirmek amacıyla olan turistlere, beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek, içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer aldığı küçük yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler bütünü olarak tanımlanmaktadır [5]. Başka bir tanımdaysa kırsal turizm insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki kırsal yörelere ziyaretleri, buralarda tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekanlarda talep ederek ve yörede para arttırma arzularını minimize ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü olarak tanımlanmaktadır [6].

Literatürde kırsal turizme ilişkin farklı tanımlar yapılmış olmakla birlikte tüm tanımların ortak noktası turistlerin bu seyahatleri doğa ile iç içe olmak ve gittikleri bölgelerde yerel halkla birlikte yerel değerleri tecrübe etme amacıyla gerçekleştirilmiş olmalarıdır. Kırsal turizm; kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünleşen, ayrıca diğer turizm türleriyle de son derece kolay entegre edilebilen bir turizm türüdür. Bu nedenle çeşitli yerel, ulusal ve uluslararası girişimlerle içeriği zenginleştirilen kırsal turizm, dünyanın pek çok ülkesinde insanları tatil için kırsal alanlara yöneltebilme gücüne sahiptir [7].

Kırsal turizmin son dönemde popüler bir turizm türü olmasının başlıca sebepleri olarak; turistlerin deniz, kum ve güneş şeklinde özetlenen klasik kitle turizminden sıkılmaları, turizmin ülkelerin tüm bölgelerine yayma ve dört mevsim turizmden yararlanma anlayışının gelişmesi, turist profilinin değişmesi ve turistlerin çevre bilincinin artmasıyla doğaya özlem, ilginç yerleri gezme-görme, otantik kültürleri tanıma arzusunun artması, diğer bir ifadeyle insanların tatil ve turizm anlayışlarına ilişkin beklentilerinin değişmesi, kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde tarımsal kalkınma ve kırsal sanayi yaklaşımlarının yanında kırsal turizmin önemli bir araç olarak görülmesi sayılabilir [8] Kırsal turizm bir yandan turistlerin mekan içinde yoğunlaşmasından doğan ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunların çözümünde, öte yandan da turizmi geleneksel kıyı turizminin egemenliğinden kurtarmak, kırsal yörelerin dinlendirici atmosferinden yararlanmaya olanak sağlamak ve gelir düzeyi diğer sektörler göre düşük olan tarım üreticisine ek bir gelir sağlamak açısından büyük önem arz eden bir turizm çeşidi olarak gelişmektedir [9].

Kırsal turizmi tercih eden kimselerin kırsal turizmden beklentileri ve talepleri arasında dinlenme ve rahatlatma, geçmişe özlem, deneyim, çiftlik turları, hasat ve ürün toplama, üretim alanından ürün satın alma, aktif ve pasif rekreasyon

faaliyetlerini gerçekleştirme, kültür iletişimi, yerleşme ve barınma koşulları yer almaktadır [10]. Kırsal alanlar turistlere yerel unsurlar, yerel kültür, doğa ve manzara ahengi, zihinsel olarak turistlerin rahatlayabilecekleri sakin bir ortam ve turist merkezli alanlar sunmaktadır. Bu nedenle kırsal turizm sağlam bir yapıya sahip olmalı, kırsal turizm faaliyetlerinde yerel kültür derinlemesine yansıtılmalı, hava kirliliği önlenmeli, bölgede geleneksel, tarihi ve kültürel gelişim sağlanmalı, doğal ve insansal çevre ahengi sağlanmalıdır [11].

Dünya Ticaret Örgütü'ne göre kırsal turizmin iki temel hedefi bulunmaktadır [11]:

(1) İnsan kaynağının gelişimi ve yeniliğiyle kırsal toplumların ekonomik kapasitesini arttırarak bu alanlara yatırım yapmak ve kırsal alanlarda ekonomik fonksiyonların çeşitliliğini sağlamak,

(2) Ekonomik, sosyal ve kültürel izolasyon sağlamak ve bunun küreselleşmeye uygun olarak diğer ülkeler ve milletlerle bağlantısını sağlamak. Söz konusu bu hedeflere ulaşmaya çalışan kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizm faaliyetleri bölgeye ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel çeşitli etkilerde bulunmaktadır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi kırsal alanlarda kadın istihdamın arttırılmasına, yerel halkın girişimciliğine, yerel ekonomilere girdi ve dinamizm kazandırılmasına, ekonomik sektörlerin harekete geçirilmesine ve böylece ulusal ekonominin de gelişmesine, kırsal kalkınmanın desteklenmesine katkı sağlama gibi pek çok ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilere neden olmaktadır [11]. Kırsal turizmin yarattığı, diğer ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkiler şöyle özetlenebilir:

Ekonomik Etkiler: Kırsal turizm, kırsal alanların ekonomik sorunlarının çözümüne katkı sağlayan, kırsal turizmin yapısını uyarlayan, turistik ürün sistemini geliştiren ve turizm kültür kaynaklarını optimize eden bir turizm türü olduğundan gerçekleştirildiği bölgeye önemli ekonomik etkiler sağlamaktadır [11]. Kırsal turizm alanlarında turizm amaçlı yapılan yatırımlar bir yandan bölge ekonomisine önemli katkılar sağlarken diğer yandan da fiyatları, bölgesel geliri ve yerel halkın yaşama standartlarını arttırmaktadır [7, 13, 14, 15]. Kırsal turizmin bölgeye sağladığı önemli ekonomik etkilerden biri de istihdamın arttırılması ve özellikle bölgede yaşayan kadınların da istihdam edilmesine ve gelir sağlamasına olanak tanımaktadır. Kırsal alanlarda tarımla uğraşan kesimin, yani çiftçilerin gelirlerinin yetersiz ve istikrarsız oluşu, kırsal yoksulluğun daha geniş toplum kesimlerini etkilemesine neden olmaktadır. Ancak, yörede turizmin gelişmesine paralel olarak gelirlerin artması, tarım sektöründe üretim kapasitesinin artmasına, standardizasyon sağlanmasına ve kaliteli ürünün gerçek fiyatını bulmasına katkı sağlamaktadır ki bu durum tarımla geçinen kesimin gelirinde reel bir artış olmasına ve tarımla geçinenlerin refah düzeylerinin artmasına olanak tanımaktadır. Kırsal alanlar geleneksel el sanatlarının ve bölgeye has yiyecek ve içecek üretiminin yaygın olarak gerçekleştirildiği bölgelerdir. Bu bölgelerde turizm amaçlı gerçekleştirilen faaliyetler geleneksel ürünlerin pazarlanmasını ve böylece gelir edilmesini sağlamaktadır. Turizm kaynaklı faaliyetlerden yerel halkın ekonomik fayda sağladığı faaliyetlerden biri de konaklama faaliyetlerinden doğmaktadır. Nitekim bir yandan bölgede yapılan konaklama işletmesi yatırımları inşaat sektörüne gelir sağlarken diğer taraftan yerel halkın oturdukları evlerin tamamını ya da bir kısmını turizm amaçlı pazarlamaları bölge halkının gelirlerinin artmasını sağlamaktadır [7, 13]. Kırsal turizm bölgelerine gelir sağlayan faaliyetlerden biri de bölge arazisinin boş olduğu yaz aylarında karavan ve kam-

ping olarak kullanılabilmesidir. Bu alanların kiralanması, çiftçinin düşük maliyetlere katlanarak en karlı tarımsal üretimden daha fazla gelir elde etmesini sağlamaktadır. Kırsal alanların basit yaşam koşulları, az bir sermaye ile oralarım turistik ihtiyaçlara cevap verecek hale getirilmesi, çiftliklerde geçirilen tatillerin cazibesini ve çekiciliğini günümüzde oldukça arttırmıştır [9].

Çevresel etkiler: Doğa, insanlığın doğduğu ve devamlılığını sürdürdüğü yerdir. İnsanların tüm aktiviteleri doğa içerisinde meydana gelmekte ve insanlar tüm yaşantısı boyunca doğal kaynakları kullanma yoluyla fayda sağlamaktadır. Kırsal turizm faaliyetlerinde turistlere sunulan en önemli kaynaklar bölgenin iklimi, doğası ve çevresidir. Bu nedenle bir bölgenin kırsal turizm kapsamında faaliyet göstermesi doğal, arkeolojik ve tarihi alanların korunmasına, çevre kalitesinin iyileştirilmesine, çevrenin değerinin artırılmasına, kamu işletmelerinin ve altyapı olanaklarının geliştirilmesine ve çevrenin ön plana çıkarılmasına katkı sağlamaktadır. Diğer taraftan kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizm faaliyetleri bölgede trafiğin artmasına, nüfusun artmasına, gürültü, hava ve su kirliliğinin ortaya çıkmasına, ekolojik ve biyolojik çeşitliliğin azalmasına, arkeolojik ve tarihi alanların hasar görmesini gibi olumsuz çevresel etkilere de neden olabilmektedir [15, 16, 17, 18, 19].

Sosyo-Kültürel Etkiler: Kırsal bölgelerin kendine has yapısı turistlerin bölgeye seyahat kararı vermelerinde önemli bir etkenken turistler bölgeye ve bölgede yaşayan halk üzerinde sosyal ve kültürel değişimlere de neden olabilmektedir. Kırsal turizmin gerçekleştirildiği bölgelerde turiste sunulan temel değer bölgenin kültürü, adet, gelenek, görenek ve folkloru, inançları gibi değerler olduğundan turistik faaliyetler bir yandan bölgenin kendine has kültürel yapısını korumasına yardımcı olurken diğer taraftan da turistlerle yerel halk arasında etkileşime neden olmaktadır [20]. Kırsal alanlarda turizm amaçlı gerçekleştirilen faaliyetler öncelikle şehir ve kırsal bölge arasındaki yaşam ve davranış farklılıklarının ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Diğer taraftan kırsal alanların turizm amaçlı kullanılması bölgede ilave istihdamın artmasına ve dolayısıyla kırsal alandan kente ekonomik sebeplerle göçün en aza indirilmesine olanak tanımaktadır [9, 21]. Kırsal alanlarda turizme bağlı olarak aile pansiyonculuğunun gelişmesi ile birlikte yöre halkının ve turistlerin kültür yapısında ve yaşam tarzında çift yönlü bir etkileşim olmakta, iki taraf arasında oluşan dostluğa bağlı olarak giyim kuşam, yemek kültürü, gelenek-görenekler gibi kültürel bileşenlerin alışverişi sonucunda kültürler zenginleşmektedir. Kırsal turizmin gelişmesiyle, kırsal alanlardaki turizm arzını oluşturan tarihi ve kültürel değerlerin ortaya çıkarılması ve korunması sonucunda kültürel bütünlük sağlanmakta ve kent insanı ile kırsal halk arasında bilgi akışının sağlanmasıyla kent ile kırsal alan arasındaki ilişki artmakta, farklılıklar ise azalmaktadır [13, 21]. Bununla birlikte kırsal alanlarda gerçekleştirilen faaliyetler kültürün ticarileşmesi, zaman zaman suç olaylarının artması, yabancılara yanlış iletişim kurulması gibi olumsuz sosyo-kültürel etkileri de olabilmektedir [22].

Çatalca Bölgesi ve Bölgenin Kırsal Turizm Potansiyeli

Asya ve Avrupa'yı birleştiren İstanbul'un batısında yer alan Çatalca'nın geçmişi, İ.Ö. 2000 yıllarına kadar dayanmaktadır. Stratejik önemi nedeniyle tarih boyunca çeşitli savaşlara, istilalara, göç ve saldırılara sahne olan Çatalca tarihi ve kültürel varlıkları açısından son derece önemli bir bölgedir. Yaklaşık olarak 2500 yıllık bir tarihe sahip olan Çatalca bölgesinin ilk yerleşimi M.Ö. 450'de, Romalılar zamanında, şimdiki İncegöz köyünün bulunduğu yerde kurulmuştur fa-

kat Balkan akınları sırasında yıkılıp yıkılmış olması nedeniyle akıncılar tarafından ikinci defa olarak inşa edilmiştir.

Çatalca 1371 yılında Yıldırım Beyazıt tarafından Bizanslılardan alınarak Osmanlı topraklarına katılmıştır. Bundan sonra Çatalca'da iki ayrı kültür bir arada yaşamışlardır. Müslümanlar Ferhat Paşa Mahallesi adı verilen bölgeye Rumlar ise Kaleiçi mahallesine yerleşmiştir. Çatalca III. Murad ve III. Mehmed dönemlerinde iki kez sadrazamlık yapan (1591-1592-1595) Ferhat Paşa'nın çabasıyla imar edilmiştir. Çatalca'nın gelişmesinde III. Mehmet in (Saltanat dönemi 1648-1687) bu bölgeye sık sık avlanmak için gelmesi önemli yer tutmaktadır. Çatalca'da Hünkar Sarayı ve Bahçesinden başka Veli Usta Sarayı, Çataloğlu Sarayı, Kızlar Ağası Sarayı gibi pek çok saray bulunmaktadır. Bölge Osmanlı İmparatorluğu döneminde İstanbul'un tarımsal ihtiyacını karşılayan önemli bir tarım merkezi ve 1865 yılında İstanbul'un kazalarından biri haline gelmiştir. 1870'lerde Sırbistan'ın alınmasından sonra imparatorluğun iç bölgelerine göç ettirilen Sırp Köylüleri Çatalca'ya ve köylere yerleştirilmiştir. Zamanla kilisenin etkisiyle Ortodoks olan Sırp Köylüleri, Rumlarla birlikte yaşamaya başlamışlardır.

19. yüzyılın ikinci yarısında ise en önemli gelişme 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşında bölge Rus ordusunun eline geçmiş, büyük yıkımlar olmuş ve yöre halkı İstanbul'a göç etmiştir. Daha sonra gerçekleşen Balkan savaşlarında Bulgarların yenilmesi ve Osmanlıların Balkanlardan çekilmesinden sonra buradaki Türk nüfusu bölgelerle birlikte Çatalca'ya göç etmiştir. Şehir, bu gelişmelerden sonra yeniden Kaleiçi Mahallesi çevresinde kuruldu. 1924 yılında il statüsüne getirilen Çatalca, 26 Haziran 1926 'da tekrar ilçe yapılmıştır. Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında Çatalca direniş kuvvetlerinin üssü olarak kullanılmıştır.

Coğrafi konum açısından Çatalca'nın kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Büyükçekmece, batısında Silivri, kuzeybatısında Tekirdağ Çerkezköy ve Saray ve doğusunda Arnavutköy ilçesi yer almakta ve 39 mahalleden oluşmaktadır. Çatalca, 1115.50 km²lik yüzölçümü ile İstanbul'un en büyük ilçesi olmakla birlikte nüfus bakımından Adalar ve Şile'nin ardından en küçük ilçesidir ve yıllardan bu yana önemli bir nüfus artışı gözlemlenmemiştir. Örneğin 1965 yılında 62.005 olan ilçe nüfusu 2014 yılında 67.843 olmuştur.

İlçe sınırları içerisinde fazlasıyla orman alanı ve kırsal alan bulunmaktadır. Çatalca'nın toplam yüz ölçümünün 65.0%'ini (724 km²) ormanlık alanlar, 29.0%'unu (332 km²) tarımsal alanlar ve 6.0%'sını (59 km²) yerleşim alanından oluşmaktadır. Bölge halkının yarıya yakını (47.0%) geçimlerini tarımdan sağlamakta, bunu 26.0% oranıyla hizmet sektörü, 18.0% oranıyla sanayi ve 9.0% oranıyla ticaret sektörü takip etmektedir. Çatalca'da hakim iklim Akdeniz iklimi olmakla birlikte ilçenin kuzey bölgelerinde Karadeniz iklimi de görülmektedir. Ocak ayı ortalama sıcaklığı 6,5°C iken, Temmuz ayı ortalama sıcaklığı ise 23°C civarındadır.

İlçede son yıllarda kırsal kesimden şehir merkezine doğru göç yaşanmaktadır. İlçe içinde göçün itici faktörleri arasında; sınırlı iş olanakları, eğitim, sağlık gibi imkanlardan yoksunluk gibi faktörler yer alırken, göçü çekici kılan faktörler ise; ilçe merkezindeki yeni iş olanakları, yüksek ücret, sağlık, eğitim vb. imkanların mevcudiyeti, konut imkanı gösterilmektedir. 2007 yılında Çatalca merkezinin (Ferhatpaşa ve Kaleiçi Mahalleleri) nüfusu 20bin civarında seyredirken, ilçe merkezinin nüfusu 2014 yılı verilerine göre 67.843 olmuştur [23]. Çatalca bölgesinde yer alan ve bölgenin turizm potansiyeli açısından önemli olan tarihi yerler şöyledir [24]:

Anastasia Surları: Erken Bizans dönemine ait olan, Balkanlardan gelen istilalara karşı koymak ve bölgenin su sistemini sağlamak kemerleri korumak amacıyla yapılan Anastasia Surları Karadeniz ile Marmara Denizi arasında kesintisiz devam eden 55 km.'lik surlardan oluşmaktadır. Günümüzde surların yer yer tahrip edilmiş olması nedeniyle surların sürekliliği ancak kuş bakışı görülebilmektedir. Tes-cilli tüm sur güzergahının koruma bütünlüğünün sağlanabilmesi için surun doğu tarafında 10m. kulelerin bulunduğu doğu tarafında ise 20m'lik bandı koruma alanı olarak belirlenip, koruma altına alınmıştır.

Su Kemerleri: Yaklaşık olarak 4. yüzyıl sonundan itibaren akarsular ve çeşitli su kaynaklarından beslenerek Yerebatan ve Aetius sarnıçları başta olmak üzere İstanbul'un su ihtiyacını karşılayan Su Kemerleri Roma Döneminde inşa edilmiş; Bizans döneminde de çeşitli eklemeler ve onarımlar yapılmıştır. 1000 yıl süre ile kullanılmış olan sistem büyük depremler sonucu hasar görerek kullanılamaz duruma gelmiş, İstanbul'un fethi ile birlikte yeniden işlev kazanmıştır. Bu sisteme sonraki dönemde Halkalı ve Kırkçeşme suları da eklenmiştir.

Kaleiçi Surları: İki farklı devirde inşa edildiği ve Bizans Dönemi'ne ait olduğu tahmin edilen surların birinci kısmı Orta Bizans Dönemi'ne doğu surlarında kullanılmış olan tuğlasız örgü, harcı ve inşa tekniği ile Paleologueller devrine tarihlenmiştir. Yapının kalıntılarından dikdörtgen planlı olduğu ve köşelerinde dört adet köşe burcu yer aldığı anlaşılmaktadır. Bunların haricinde kenarların tam ortasında da birer adet burç olduğu bilinmektedir. Çatalca Surlarından alınan taşların şehir içinde yapılan birçok evin inşasında kullanılması yapının tahribatına yol açmıştır.

Taşköprü: Karasu Deresi üzerinde bulunan, moloz taş ile inşa edilmiş köprü, Osmanlı Dönemi ulaşım yapılarına önemli bir örnek oluşturmaktadır. Beş kemerden oluşan köprünün yuvarlak formlu kemerlerinin bazılarında rozet ve ay motifleri görülmektedir. Yer yer hasarlı olan kemerler çelik putreller ile desteklenmiştir.

İnceğiz Mağaraları: Çatalca'nın en eski yerleşim birimi olan İnceğiz Mağaraları 2500 yıl öncesine tarihlenmektedir. Barınma amaçlı yapılmış bu mağaraların duvarlarında bulunan haç işaretleri buranın daha sonra kilise olarak kullanıldığını göstermektedir.

İki Göz Mağarası: İhsaniye Köyünde bulunmaktadır. İki göz mağarasının su çıkışı Pınarca mahallesinin 100 – 150 mt. kuzeybatısındadır. Mağaranın birçok yerinde sel kalıntılarına rastlanmaktadır. Fosil suyolları kil, aktif olanlar kum ve çakıl ile kaplıdır. İki göz mağarasında sifonlar arasında yarasalara rastlanması buradan yüzeye açılan bacaların mevcudiyetini göstermektedir.

Kocakuyu Mağarası: İçerisinde sarkit ve diktlerin bulunduğu mağaranın içerisine doğru ilerledikçe genişleme görülmektedir. Genişlemenin bittiği yerde göl vardır. Gölün derinliği yer yer 700 metreyi bulmakta olup, yeryüzünde olmayan birçok balık türüne rastlanmaktadır.

Elbasan Mağaraları: Köye adını veren mağaralarda el figürleri vardır.

Kalkaköy Tarihi Kalıntıları: II. Bayazıt zamanından kalma av köşkü, cami, çeşme ve hamam kalıntıları bulunmaktadır. Bu bölge imparatorluk zamanında padişahların avlağı olarak kullanılmıştır.

Ferhatpaşa Külliyesi: 16. yüzyıl sonunda Osmanlı sadrazamlarından Ferhat Paşa, Mimar Sinan'a, cami, subyan mektebi ve çeşmeden oluşan bir külliye inşa ettirmiştir. Cami kapısı ve çeşme üzerinde yer alan kitabelerde külliye'nin inşa tarihi 1597–1598 olarak görülmektedir. Balkan

Savaşları sırasında büyük ölçüde tahrip olan yapı sonradan onarılmış, 1990'lardan sonra ise kalem işleri yenilenmiştir.

Mescit Camii: Ferhat Paşa Mahallesi Mescidi de denilen Mescit Camii dikdörtgen planlı, kırma çatı ile örtülü yapı güdük minaresi ile dikkat çekmekte olup, sonradan onarılmıştır.

Alipaşa Camii ve Çeşmesi: Çatalca Ali Efendi veya Hadım Ali Paşa tarafından yaptırıldığı tahmin edilen, klasik Osmanlı Mimarisi örneklerinden olan yapı, kesme taş ve tuğla malzeme ile almaşık düzende inşa edilmiştir. Merkezi planlı ve tek kubbeli olan camii, üç birimli bir son cemaat yerine sahiptir. Balkan savaşlarında büyük zarar gören Ali Paşa Camii, bir süre askeri hurda deposu olarak kullanılmıştır. Yakın bir tarihte restore edilen yapı, günümüzde hizmet vermektedir. Alipaşa Camisi'nin karşısında olan teknesi ve yalağı tamamen toprağa gömülmüş Alipaşa Çeşmesi, 1962'de fiziksel çalışmalarla toprak altından kurtarılmıştır ama işlevselliğini yitirmiş durumdadır.

Topuklu Çeşmesi: Çatalca İlçesi merkezinde, Kaleiçi Mahallesi'nde yer alan Topuklu Çeşmesi, hafif sivri kemerli ve kilit taşı süslemeli eyvan biçiminde yığma taş malzeme ile inşa edilmiştir. Bir nişi ve bitkisel süslemeli madeni ayna taşı mevcut olup, önünde genişçe bir havuz yer almaktadır. Suyu Bizanslılarca getirilen Topuklu Çeşmesi Sultan II. Ahmet tarafından yaptırılmıştır. Önünde bulunan havuzu ile beraber günümüze kadar özgün halini koruyan çeşmenin bulunduğu meydana bir de tarihi çınar ağacı bulunmaktadır.

Hacı Mahmut Çeşmesi: Çeşme 1884 yılına tarihlenmektedir. Mermer çeşme günümüzde kesme taş malzeme ile tamamlanmıştır. İnşa kitabesinin bir bölümü ile kaş kemerli ve bitkisel süslemeli rozetli kompozisyonu günümüze özgün olarak ulaşmıştır.

Çatalca Hamamı: Avcı olarak bilinen Padişah IV. Mehmed Han, şehzadelğinde kendisi ve harem için inşa ettirmiştir. Dikdörtgen, profilli bir çerçeve içine alınmış basık kemerli giriş kapısının üzeri kartuşlu ve kuş figürlü bir süslemeye sahiptir. Yuvarlak kemerli pencere düzenlemeleri, sıvalı sol yan cephede dikdörtgen söveler içine alınmıştır. Üzeri kısmen kırma çatı ile örtülü olan hamamın bir kısmı kubbeler ile örtülüdür. Çatalca Hamamı, Balkan Harbi'nden sonra harap olmaya terk edilmişken, 1940-1941 tarihleri arasında 64. Tümen kumandanı General İsmail Hakkı Tekçe tarafından tamir ettirilerek işlevselliği bugüne kadar sürecek duruma getirilmiştir.

Kaleiçi Ferhatpaşa Tarihi Evleri: Çatalca Belediyesi Olarak Tarihi Evlerin restore edilmesi ve bu yapıların kullanıma açılması için çalışmalarını sürdürmektedir. Cami, Çeşme ve konutların restore edilmesi ile Çatalca'nın turizm kenti olması hedeflenmektedir.

Mübedele Müzesi: Üçgen alınlıkları, profilli yuvarlak kemerlere sahip pencere düzenlemeleri, pilastrları ve profilli frizi ile özgün bir mimari karakter yansıtan yapıda alınlıkların içleri ve köşeleri Ampir süslemeler ile değerlendirilmiştir. Bina 2010 yılında Mübedele Müzesi olarak restore edilmiştir. Türkiye'de ilk olan proje, 2010 Avrupa Kültür Başkenti'nin desteği ile Lozan Mübadilleri Vakfı-Çatalca Belediyesi ortaklığı ve Ölçerler ailesinin işbirliği içerisinde yürütülmüştür. Müzede, mübadillerin ve akrabalarının günlük eşyaları, o dönemde düzenlenen belgeler gibi pek çok eser sergilenmektedir.

Kültür Evi: Yapı ruhsatı 28.03.1996 tarihinde alınan eski Kaymakamlık Lojmanı bugün Çatalca Belediyesi Kültür Evi olarak kullanılmaktadır. Yapı strüktürel açıdan sağlam olup, yapısal durumu, yapım tekniği, malzemesi, süsleme özellikleri ile özgün durumuna uygun olarak ruhsat alınan tarih itibarıyla onarılmıştır.

Tablo 1: Faktör Analizi Sonuçları

	Faktör Yükleri			A.O	S.S
	1	2	3		
Faktör 1: Çevresel Etkiler					
Trafik yoğunluğu ve karmaşası	.909			3.025	1.599
Kaçak yapılanma	.906			2.896	1.612
Trafik kazalarında artış	.856			2.458	1.387
Gürültü artışı	.848			2.871	1.471
Yatırımların doğal çevreyi tahrip etmesi	.821			2.812	1.436
Çevre kirliliği	.813			2.632	1.386
Suç olaylarında artış	.709			2.606	1.434
Faktör 2: Sosyo-Kültürel Etkiler					
Geleneksel kültürün değişmesi		.878		2.548	1.100
Yaşam tarzının olumsuz etkilenmesi		.739		2.941	1.152
Yerel adetlerin unutulması		.608		2.612	1.089
Faktör 3: Ekonomik Etkiler					
Eğlence imkanlarının artması			.743	4.103	.912
Fiyatların artması			.671	4.329	.853
Alt ve üst yapı yatırımlarının artması			.655	4.283	.811
Bölge tanıtımı			.589	4.341	.863
Faktörlerin Aritmetik Ortalaması	4.603	2.700	4.264		
Özdeğer	5.339	2.093	1.897		
Açıklanan Varyans	38.13	14.95	13.54		
Toplam Varyans		66.63			
KMO		.836			

MATERYAL VE METOD

Çatalca bölgesinin kırsal turizm potansiyeli ve bölge halkının kırsal turizme ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma alan araştırmasıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamına Çatalca bölgesinin seçilmesinin temel nedeni bölgenin kültürü, tarihi ve çevresel değerleri nedeniyle kırsal turizm arz kaynakları açısından önemli potansiyele sahip olması ve konumu itibarıyla büyük şehirlere yakınlığıdır. Bir bölgenin sadece yapısal olarak turizm potansiyeline sahip olması o bölgede turistik faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için yeterli değildir. Aynı zamanda yerel halkın bölgede gerçekleştirecek turizm faaliyetine ilişkin görüşleri ile bölgeyi en iyi tanıyan kişiler olarak turizm faaliyetlerinin bölgeye etkilerinin belirlenmesi ve söz konusu potansiyelin daha rasyonel değerlendirilmesine olanak tanıyacaktır. Dolayısıyla bu çalışma kapsamında hem bölgenin kırsal turizm potansiyeli belirlenmeye çalışılmış hem de yerel halkın bölgede gerçekleştirilecek kırsal turizm faaliyetlerine ilişkin görüşleri alınmıştır. Çalışmaya ilişkin verilerin elde edilmesinde çoklu veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Çatalca bölgesinde yaşayan yerel halkın kırsal turizme ilişkin görüşlerinin belirlenebilmesi için anket yöntemi kullanılmıştır. 2014 yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayımı sonuçlarına Çatalca bölgesinde yaşayan halk nüfusu 67.843'dür. Bu grup içerisinde çalışmaya katılacak kişi sayısının seçiminde Kozak [25] tarafından geliştirilen örneklem büyüklüğü tablosundan yararlanılmıştır. Örneklem Büyüklüğü Tablosuna göre 95% güvenilirlik düzeyi ve evrenin homojenlik varsayımına göre evrenin 50.000-100.000 arası olduğu durumlarda örneklemin 383 olması gerektiği belirtilmektedir. Dolayısıyla çalışmada 383 kişi ile görüşülmesi planlanmış ve örnekleme alınacak bireyler Kolayda Örneklem Yöntemiyle seçilmiştir. Yerel halkın görüşlerinin belirlenebilmesi için ise anket formu kullanılmış olup anket formunun hazırlanmasında daha önceden Chuang [26] tarafından yapılan çalışmadan yararlanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde

katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorular yer alırken ikinci bölümde kırsal turizmin Çatalca bölgesine etkilerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Çalışma Haziran-Ağustos 2015 tarihleri arasında sürdürülmüş ve bu süre zarfında 157 çalışmaya katılmayı kabul eden kişi ile gerçekleştirilebilmiştir. Bu noktada belirlenen örnekleme ulaşmada yaşanan sıkıntı çalışmaya ilişkin en önemli kısıtı oluşturmaktadır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 22.0 (Statistical Package for the Social Science) paket programından yararlanılmıştır. Demografik özelliklere ilişkin soruların değerlendirilmesinde yüzde ve frekans tablolarından; kırsal turizmin Çatalca bölgesine etkilerini belirlemeye yönelik önermelerin değerlendirilmesi için faktör analizinden ve kırsal turizmin etkileri ile çalışma kapsamına alınan katılımcıların demografik özellikleri arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesinde ise t-test ve ANOVA testlerinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Çalışma kapsamına alınan katılımcıların yarısından fazlası (60.1%) erkek, 39.9%'u kadındır. Çalışmaya katılan örneklem medeni durumları açısından incelendiğinde 48.1%'i evli, 46.3%'ü bekar ve 5.6%'sı dul ya da boşanmıştır. Katılımcıların genel olarak öğrenim durumlarının yüksek olduğu söylenebilir. Buna göre katılımcıların yarıya yakını (48.4%) lise mezunuyken bunu 34.8% oranıyla üniversite mezunları ve 5.6% oranıyla ilköğretim mezunları takip etmektedir.

Tanımlayıcı verilerin analizinden sonra Çatalca'da yaşayan bölge halkının kırsal turizme ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanan veri setinin analizi için temel bileşenler faktör analizi kullanılmıştır. İlk olarak veri setinde bulunan 28 ifade için faktör analizi yapılmış ancak bazı ifadelerin çapraz yüklenmesi ya da öz değerlerinin .50 değerinden küçük olması nedeniyle bu ifadeler veri setinden çıkarılmış ve geriye kalan 14 ifadeden oluşan veri setine yapılan analiz sonuçlarına göre çalışmada kullanılan ifadelerin fak-

tör analizi için uygun olma koşulunu sağladığı görülmüştür (KMO=.834).

Faktör analizi sonucunda (Tablo 1) Çatalca'da yaşayan bölge halkının kırsal turizme ilişkin faktör yükleri 0.50 değerinden ve öz değerleri 1'den büyük görüşlerine ilişkin 3 faktör elde edilmiştir. Bu faktör grupları "Çevresel Etkiler, Sosyokültürel Etkiler ve Ekonomik Etkiler" olarak isimlendirilmiştir. Elde edilen üç faktörlü yapı toplam varyansın 66.33%'ünü açıklamaktadır. Çevresel Etkiler faktörü toplam varyansın 38.13%'ünü açıklarken Sosyokültürel Etkiler faktörü 14.95%'ini ve Ekonomik Etkiler 13.54%'ünü açıklamaktadır. Elde edilen verilerden hareketle Çatalca'da yaşayan yerel halkın bölgede kırsal turizmle ilgili gerçekleştirilecek olan faaliyetlerin en fazla Çevresel Etkiler yaratacağını bunu sırasıyla Sosyal-Toplumsal Etkilerle Ekonomik Etkilerin takip edeceğini düşündükleri sonucuna varılabilir.

Çatalca'da yaşayan yerel halkın görüşlerine göre bölgede kırsal turizmle ilgili gerçekleştirilecek faaliyetlerin birinci dereceden yaratacağı Çevresel Etkiler faktöründe en yüksek faktör yükünü bölgedeki trafik yük ve yoğunluğunun artması alırken bunu sırasıyla kaçak yapılanmanın, trafik kazalarının, gürültü ve kirliliğin artması, yatırımların doğal çevreyi tahrip etmesi, çevre kirliliği ve suç oranlarının artması faktörleri takip etmektedir.

Daha önceden yapılan çalışmalarda da [15, 16, 17, 18] bu durumu destekleyen sonuçlar elde edilmiş ve bir bölgede gerçekleştirilecek kırsal turizm faaliyetlerinin trafiğin artması, gürültü, hava ve su kirliliğinin ortaya çıkması gibi olumsuz çevresel etkilere neden olabileceği ifade edilmiştir.

Yapılan faktör analizi sonucunda Çatalca'da kırsal turizmle ilgili gerçekleştirilecek olan faaliyetlerin bölgeyi ikinci dereceden etkileyeceği düşünülen Sosyokültürel Etkiler faktörü içerisinde yerel halkın ön gördüğü en önemli etki geleneksel kültürün değişmesiyle bunu yerel halkın yaşam tarzının olumsuz yönde etkilenmesi ve yerel adetlerin unutulması faktörleri takip etmektedir. Çatalca'da kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi

durumunda söz konusu faaliyetlerin bölgeyi üçüncü dereceden etkileyeceği düşünülen Ekonomik Etkiler faktörü içerisinde en önemli faktör eğlence imkanlarının artması görülürken bunu fiyatların, alt ve üst yapı yatırımlarının artma-

sı ve bölge tanıtımının yapılması faktörleri takip etmektedir. Nitekim bu sonuçlar daha önce yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlarla da paralellik göstermektedir (7, 14, 15).

Analizde elde edilen faktörlerin puan ortalamalarının katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılık test sonuçları Tablo 2 üzerinde görülmektedir. Cinsiyet için yapılan t-testi analizi sonuçlarına göre sadece çevresel etkiler faktörü kadın ve erkek katılımcılar açısından anlamlı olarak bulunmuştur ($t=3.733$ $p<.05$). Diğer bir ifade ile Çatalca'da yaşayan kadın ve erkekler kırsal turizme ilişkin çevresel etkiler faktörünü farklı olarak algılanmaktadır. Söz konusu farklılığın nedenini anlayabilmek için çevresel etkiler faktörünün puan ortalamaları incelendiğinde bölgede yaşayan kadınlar için çevresel etkiler faktörünün erkek katılımcılara göre daha önemli olduğu görülmüştür. Cinsiyet faktörü açısından sosyo-kültürel ve ekonomik etkiler faktörleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Buradan hareketle kadın ve erkek tüm katılımcılar için sosyo-kültürel ve ekonomik faktörlerin aynı dereceden öneme sahip olduğu sonucuna varılabilir.

Çatalca bölgesinde yaşayan bölge halkının kırsal turizmle ilişkin görüşleri öğrenim durumları açısından incelendiğinde, farklı öğrenim düzeyindeki bölge halkı için çevresel etkiler faktörü açısından anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($F=4.991$ $p=.05$). Farklılığın hangi ortalamalar arasında olduğunu saptamak üzere öncelikle varyansların homojenliği test edilmiş ve daha sonra farklılık testleri sonuçları değerlendirilmiş ve üç faktör için de varyansların homojen olmadığı görülmüştür (Çevresel Etkiler Levene Statistic= .437, $p=.510$; Sosyo-kültürel Etkiler Levene Statistic= .404, $p=.526$; Ekonomik Etkiler Levene Statistic= 3.001, $p=.085$). Farkın analizinde Tukey testi kullanılmıştır. Buna göre üniversite mezunu olanların lise mezunlarına göre çevresel etkiler puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle üniversite mezunları için çevresel etkiler faktörü lise mezunlarına göre daha önemliken sosyo-kültürel ve ekonomik etkiler faktörü tüm öğrenim düzeyindeki katılımcılar için aynı derecede önemlidir.

Demografik özelliklere ilişkin bir diğer değişken olan medeni durum değişkeni açısından ortalamalar arasındaki fark incelendiğinde ise medeni durumla çevresel, sosyo-kül-

Tablo 2: Analizle Elde Edilen Faktörlerin Puan Ortalamalarının Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

FAKTÖRLERİN PUAN ORTALAMALARI				
	DEĞİŞKENLER	ÇEVRESEL ETKİLER	SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLER	EKONOMİK ETKİLER
t test	CİNSİYET			
	Erkek	15.27	6.17	13.80
	Kadın	19.95	6.53	13.88
		$t=3.733$ $p=.000$	$t=-1.001$ $p=.319$	$t=-2.52$ $p=.801$
ANOVA	ÖĞRENİM DURUMU			
	İlkokul	16.98	7.48	13.13
	Ortaokul	15.77	5.87	14.00
	Lise	15.19	6.28	13.96
	Üniversite	20.36	6.46	13.60
		$F=4.991$ $p=.002$	$F=1.140$ $p=.335$	$F=.728$ $p=.537$
	MEDENİ DURUM			
	Evli	17.94	6.40	14.02
	Bekar	16.06	6.29	13.61
	Boşanmış/Dul	19.14	6.37	13.44
	$F=1.322$ $p=.269$	$F=.046$ $p=.955$	$F=.918$ $p=.401$	

türel ve ekonomik faktörler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buradan hareketle Çatalca'da yaşayan farklı medeni duruma sahip bölge halkı için kırsal turizmin etkilerine ilişkin çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik etkiler faktörlerinin aynı derecede öneme sahip olduğu sonucuna varılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çatalca bölgesinin kırsal turizm potansiyeli ve bölge halkının kırsal turizme ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışma sonucunda turizm potansiyeli açısından bölgenin önemli arz kaynaklarına sahip olduğu saptanmıştır. Öncelikle bölgenin 65%'lik alanını ormanların oluşturması, bununla birlikte bölge alanının 29.0%'unda tarım yapılabiliyor olması Çatalca bölgesinin kırsal turizme uygunluğunun önemli bir göstergesidir. Bölgenin ılıman bir iklime sahip olduğu da göz önünde bulundurulduğunda özellikle Türkiye'nin en büyük ve en kalabalık kenti olan İstanbul sınırları içerisinde olan bölgede ormanlık alanların temiz havada zaman geçirmek, yürüyüş, bisiklete binme, kamp yapma doğa ile iç içe olma gibi doğa temelli turistik faaliyetler gerçekleştirmek isteyenler için son derece uygundur. Diğer taraftan bölgede gerçekleştirilen tarımsal faaliyetler sayesinde turistlerin doğal gıda maddelerine kaynağından ulaşabilme imkanları da söz konusudur.

Turizm potansiyeli açısından Çatalca'yı çekici kılan bir diğer özellik de bölgenin sahip olduğu tarih ve kültür değerleridir. Milattan öncesinden beri farklı medeniyetleri bünyesinde barındırmış olan bölgede var olan surlar, köprüler, külliyeler, camiler, çeşmeler, mağaralar, tarihi evler ve müzeler farklı medeniyetlerin ve farklı dönemlerinin izlerini taşımakta ve kültür turizmi açısından da ilgi duyan turistlere önemli potansiyel sağlamaktadır.

Genel olarak Çatalca tarih, kültür ve doğa açısından önemli kaynaklara sahip olmasına karşın bu kaynakların turizm temelli faaliyetler için kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Söz konusu arz kaynaklarının değerlendirilebilmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı başta olmak üzere, İl Turizm Müdürlüğü ve yerel yöneticiler birlikte çalışarak ortak faaliyet planları oluşturmalı ve uygulayıcı önlemler almalıdır.

Çatalca bölgesi kırsal turizm faaliyetleri açısından önemli çekiciliklere ve turizm potansiyeline sahip olmakla birlikte bir bölgenin turizm açısından sahip olduğu potansiyel etkin turizm planlamaları için yeterli değildir. Aynı zamanda bölge halkının turizme bakış açılarının ve görüşlerinin de belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle çalışma kapsamında bölge halkının kırsal turizme ilişkin görüşlerinin değerlendirilmiştir.

Çalışma sonucunda Çatalca bölgesinde yaşayan halkın bölgede gerçekleştirilecek kırsal turizm faaliyetleri sonucunda bu faaliyetlerin en fazla çevresel etkileri olacağını düşündükleri saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle bölgede yaşayan halk burada gerçekleştirilecek kırsal turizm faaliyetlerinin trafiği yoğunlaştıracağına, kaçak yapılmaya, trafik kazaları ve gürültü artışına neden olacağına, yatırımların doğal çevreyi tahrip edeceğine, çevrenin kirleneceğine ve suç olaylarında artış olacağına inandıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar bölgede yaşayan halkın kırsal turizm faaliyetlerine ilişkin özellikle çevre ile ilgili endişeler yaşadıkları ortaya koymaktadır. Bir bölgede gerçekleştirilecek olan turizm faaliyetleri şüphesiz bölgede çevresel etkilere neden olacaktır. Burada önemli olan yerel ve bölgesel turizm planlama ve uygulayıcılarının gerçekleştirecekleri turizm faaliyetlerinde çevreyi koruyucu önlemler

almalarıdır. Örneğin yerel yönetimler tarafından bölgede gerçekleştirilecek kaçak yapılanmalar sıkı bir şekilde takip edilip aksi davranışlar için önlemler alınabilir, gerçekleştirilecek tüm yatırımların izne bağlanmasını sağlanabilir, özellikle alt yapı yatırımlarının çevreyi bozmadan ve bölgede olumsuzluğa neden olmadan gerçekleştirilebilmesi için Büyükşehir Belediyesi ile ortak çalışılabilir. Bölgede kırsal turizm faaliyetlerinin takibi ve çevreye vereceği olası olumsuzluklar ile ilgili denetim ve düzenlemelerle ilgilenecek aynı zamanda turistlerin bilgi ve desteklerini de karşılayacak yerel ölçekte masalar oluşturulabilir.

Çatalca'da kırsal turizmle ilgili gerçekleştirilecek olan faaliyetlere ilişkin yerel halkın bölgeyi ikinci dereceden etkileyeceği düşündükleri faktör ise Sosyo-Kültürel Etkilerdir. Yerel halk sosyo-kültürel açıdan ön gördüğü en önemli etki geleneksel kültürün değişmesiyken bunu yerel halkın yaşam tarzının olumsuz yönde etkilenmesi ve yerel adetlerin unutulması faktörleri takip etmektedir. Bu sonuçlardan hareketle yerel halkın bölgede gerçekleştirilecek kırsal turizm faaliyetleri sonucunda yerel özelliklerini kaybedeceklerine inandıkları sonucuna ulaşılabilir. Bir bölgeye gelen turistlerin zaman içerisinde bölgede sosyo-kültürel değişmelere neden olmaları kaçınılmazdır ancak bu noktada yerel halkın sahip oldukları yerel kültürü ve yerel özellikleri turistik faaliyetler için bir kaynak olarak kullandıklarını unutmamaları; bölgeye turist çeken özelliklerin sahip oldukları bölgesel özellikler olduğunu göz önünde bulundurmaları ve bölgede yaşanan tüm halkın bu doğrultuda hareket etmesi gerekmektedir.

Çatalca'da kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi durumunda söz konusu faaliyetlerin bölgeyi etkileyeceği düşünülen diğer faktör ise Ekonomik Etkiler faktörüdür. Yerel halk bölgede eğlence imkanlarının, fiyatların, alt ve üst yapı yatırımlarının artacağını ve bölge tanıtımının yapılacağını düşünmektedir. Bu veriler ışığında yerel halkın fiyatların düşmesinin önemli bir ekonomik etki olarak gördükleri ancak bununla birlikte bölgede eğlence imkanları, yatırım ve tanıtım imkanlarının da artacak olmasının da kendilerine ekonomik imkanlar sağlayacağını düşündükleri söylenebilir. Çatalca'da yaşayan yerel halk ekonomik etkiler açısından kırsal turizm faaliyetlerini olumlu olarak karşılamaktadır. Bu nedenle özellikle bölgede bulunan ormanlık alanların turizm planlama kapsamında değerlendirilip bölgelerin belirli bir kısmında doğa sporları ve kamp ve karavan turizminin gerçekleştirilebilmesi için ilgili plan ve politikaların oluşturulması önerilebilir. Bölgeye önemli ekonomik katkı sağlayacak bir diğer faaliyet ise bölge gerçekleştirilebilecek olan organik tarım ve bölgesel mutfak faaliyetleridir. Bölgede yetiştirilen tarım ürünlerinin satışa sunulabileceği pazar ve sergi alanlarının oluşturulması için gerekli önlemlerin alınması ayrıca bu ürünlerle hazırlanmış olan yöresel yemeklerin satışa sunulması hem bölgede istihdamın artmasına hem de satışlar dolayısıyla bölgenin ekonomik olarak gelişmesine olanak tanıyacaktır. Bu noktada özellikle tarımsal ürünlerin ve yöresel mutfak ürünlerinin satışında bölgede yaşayan kadınlardan yararlanılması kadın istihdamının artması ve hane halkı gelirlerinin artmasına da katkı sağlayacaktır.

Çatalca bölgesinde yaşayan yerel halkın demografik özellikleri ile kırsal turizme ilişkin görüşlerine ilişkin değerlendirmeler yapıldığında bölge halkının demografik özellikleri ile kırsal turizmin bölgeye etkilerine ilişkin sadece çevresel etkiler faktörü açısından farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre bölgede yaşayan kadınlar ve üniversite mezunları için kırsal turizmin bölgede gerçekleştireceği çevresel etkiler daha önemli olarak algılanmaktadır. Diğer taraftan bölgede gerçekleştirilecek kırsal turizm faaliyetlerinin yaratacağı

sosyo-kültürel ve ekonomik etkiler tüm katılımcılar için aynı derecede öneme sahiptir.

Yöntem bölümünde belirtildiği üzere çalışma sınırlı bir örneklemle gerçekleştirilmiştir. Bu durum çalışmaya ilişkin önemli bir kısıttır. Ancak çalışmanın amacı olan Çatalca bölgesinin turizm potansiyelinin saptanması ve bölge halkının turizme ilişkin görüşlerinin belirlenmesine ilişkin önemli bilgiler de elde edilmiştir. Önümüzdeki zamanlarda özellikle bölge halkının kırsal turizme ilişkin görüşlerinin daha detaylı olarak saptanmasına yönelik derinlemesine mülakatlar yapılması; özellikle bölgede turizmle ilgili çalışanlar ile yerel yöneticilerle de görüşülmesi bölgenin kırsal turizm faaliyetleri açısından daha gerçekçi olarak değerlendirilebilmesine ve önerilerde bulunulmasına olanak sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- [1] Ukav İ. 2014. Adıyaman ilinde kırsal turizm potansiyeli ve geliştirme fırsatları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 13 (51): 15-33.
- [2] Roberts L. And Hall D. 2000. *Rural tourism and recreation principles to practice*. CABI Pub: Wallingford, Oxon, New York.
- [3] Bramwell B and Lane B. 1994. *Rural tourism and sustainable rural development*. London, Channelview.
- [4] Albayrak A. 2013. *Alternatif turizm*. Ankara, Detay Yayıncılık.
- [5] European Commission. (1999). *Towards quality rural tourism, enterprise directorate general, tourism unit, Brussels*.
- [6] Torun E. 2013. Kırsal Turizmin Bölge Halkına Katkıları. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 15 (24): 31-37.
- [7] Soykan F. 1999. Doğal çevre ve kırsal kültürle bütünleşen bir turizm türü: Kırsal turizm. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*. 10 (2): 67-75.
- [8] Avcıkurt C ve Köroğlu Ö. 2008. *Kırsal Turizm (İçinde: Turistik Ürün Çeşitlendirmesi)*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- [9] Olalı H ve Timur A. 1988. *Turizm Ekonomisi*. İzmir: İnce Ofset Matbaası.
- [10] Özçatalbaş O. 2000. Kırsal turizmin gelişmesinde yayımın önemi. IV. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 6-8 Eylül 2000, Tekirdağ.
- [11] Song Hand Zhang N. 2014. Study on consumer decision making in rural tourism based on factor analysis model. *Journal of Chemical and Pharmaceutical Research*. 6 (10): 722-726.
- [12] Maleki MR, Moradi Eand Parsa S. 2014. Rural tourism as a way to rural development. *International Journal of Academic Research*. 6 (4): 79-84.
- [13] Çeken H, Karadağ L ve Dalgın T. 2007. Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. 8 (1), 1-14.
- [14] Fleischer A and Felsentein D. 2000. Support for rural tourism: Does it make a difference? *Annual of Tourism Research*. 27(4): 1007-1024.
- [15] Ko DW and Stewart WP. 2002. A structural equation model of residents' attitudes for tourism development. *Tourism Management*. 23(5): 521-530.
- [16] Hvenegaard GT and Dearden P. 1998. Linking ecotourism and biodiversity conservation: A case study of do international park, Thailand. *Sigapore Journal of Tropical Geography*. 19 (2): 193-212.
- [17] Nepal SK. 1997. Sustainable tourism, protect edareasand livelihood needs of local communities in developing countries. *International Journal for Sustainable Development and World Ecology*. 4(2): 123-135.
- [18] Rao KS, Maikhuri RK, Saxena KG, Nautiyal S and Rana U. 2000. Promoting ecotourism in the buffer zone areas of nanda devi biospherreserve: An option to resolve people-policy conflict. *International Journal for Sustainable Development and World Ecology*. 7(4): 317-327.
- [19] Ross Sand Wall G. 1999. Evaluating ecotourism: The case of North Sulawesi, Indonesia. *Tourism Management*. 20 (6): 673-682.
- [20] Pedford J. 1996. The marketing of tradition. *HisarlinkPress*. 13-20.
- [21] Çetiner E. 1998. Turizmde bölgesel kalkınma, verimlilik ve kaynakların etkin kullanımı. I. Turizm Şurası, 20-22 Ekim, Ankara, Turizm Bakanlığı.
- [22] Kozak N, Kozak MA ve Kozak M. 2010. *Genel Turizm İlkeler-Kavramlar*. Ankara, Detay Yayıncılık.
- [23] <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>(Erişim Tarihi: 16.05.2015).
- [24] <http://www.catalca.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 16.05.2015).
- [25] Kozak M. 2014. *Bilimsel araştırma: Tasarım, yazım ve yayım teknikleri*. Ankara, Detay Yayıncılık.
- [26] Chuang ST. 2013. Residents' attitudes towards rural tourism in Taiwan: A comparative viewpoint. *International Journal of Tourism Research*, 15: 152-170.